

NĪNDNĀ TAA YUYI NDI SÓ WÁNDĀ KPÍ VAMURU KÁBÁ LÍNGO TUNVÍYA WÁ KÁYI WU'DU mURUTŪ

Ndā wá bowo murutū kpí náo, ājō ká nako nó ta ká yii ndí ta tí ndí káujee ta bāvāṅ ndiudí 'do, ká tagündí.

Vamuru ka'ba jēē tí ndindi ta kaú nótí kpoo, ndí só wáa sígí wá ká yiwu'du, vēē, ká yinana da ngí ta gbá yawe, 'dii je a tīndndí, a 'dii ta ndí yēē, 'dii je a kükürü murundí boo. Sígi nó 'do ká mgbí tí türü wá ká gele ndí vamuru bá língo noo nve te ká ndí gele wá só ndi kánako ta muru tū nó, á letí ká kpokor-kpokro ká yi wu'du, ta nindí wu'du wéi, 'dii jì yi ṅono nve reta ní ta vota muruó nó.

Á murutū kpí, á gbí tunvíya wá káyí wu'du nó vee, 'do bi ká vamorubá Língo gbí ndosó kpaakpaa, ká yiwu'du ká ta tii ya we.

Álaṅana yēē na, ká yiwu'du nó a ká nga ndoó. Ndí nó ká ngaṅo, sindí njújúku muruṅo kpa'da. Koni ta tabí a 'dindongo yēē ta ndí, táa tī-tíkí téi ta ndi sówáṅo tí mīlīṅo, 'dii je ndi sówá kákaṅo ṅono ta muru ta tīndí ngandí tii laṅana nó.

Ga Rofi tí Tüürü wásó Letí ká yi wu'du A Va (111)

Gbí Li 10 gbí Fí Laní gbí Ndoo nga 1948.

Ã melendé wéi, 'dii ji Tunvíya wéi tii.

Losó

Tatere só wáa walando wu'du tí nó 'dii nó ta gírí bi ká nve ma garofi, tí ká faväng. A ɲii sere só, ndi nako, murutú kpí wiri ká ɲa ndí, gbí fandí, áyí nó a yi tagü faväng táa yele só, ta murutú nünükí ta.

Ga rofi nó a yi wáa rota ndi wu'du, si ta ní ti faväng. Sanja ta sai noo ta tí yi wáa wala ndo wu'du Murutú kaa deleí kpandii 'de, kugbínjo táa 'do wílá, andi só a ka je Tumviyá wá Luvé ji nda kí, vee, kánako zazaki njo Rofi ndindí ta votamurundí ya we, teteke ta ká gele wá ká gele joki ndindí kpa'da, ta gükü tí ndí wílá, ta libilö wéi nó ngandindí ta ká kandi kpi Murutú.

Wámína noo, wu'du njala loó tí kpoo. Si ká vovo ká gbiya táa ki küjñimí máa njoboo gbá.

Wu'du wá jerebí vakureú tí kpoo kíi, bíi nve njalaí 'de wílá, wá lánana nó ka Tüürü nga va Murukábá lingo wunjo ta tí ká tatere ká yi wáa walando wu'du tí faväng, ta ɲa ká gírí wei kpí, yíi ká nako murutú, ká 'dako ta ká nñ ná njee, ndí wala ta yivi tinví gírí ndi ká faväng tí yáláká yaláká kee yoö.

Ká bíi ká bá gbí a walando nako ta sere gírí wéi sesege ndindí ta ta, toko ta só njee ta ká vamurubá língo ndí sówáa akoni gírí yi wu'du tí kpoo, 'doteí ká faväng, vee, a yírísä nako ta ɲa vanga gele wáa walando kpí ya we.

Ká Tüürü vamurubá língo ma nó kere ká só gbí mgbanga yü téi ji nako kpí, vee, bíi yi lá gbele sere gírí wáa 'dí gbí káyí wu'du wílá mom 'de, ta faväng wéi ka 'do ká tagü, áyí nó a kpokro só wáa vandí bi wu'du faväng kpa'da.

Wámína, kée nóo,

Ga rofi noo tí yüjinda vee, ká Tunviya noo, tí nga ká yi wu'du níníkíta lá,
sere gírí wáa walando ta gbí kábá kpí, gbele tinví, 'do ká láár njee bi ká
nako kpí murutú, si Tunviya wéi njüjükkü muru, si gó wi wéi 'da'daka nako
táa rugutéi ta bídö, ta letí ká yiwu'du ta favän 'do tagü, ndi bámiri, si ká
nako kpí táa nji ká, yi wu'du, teteke ta ká gele wándí níníkíta, gbí ká vuru
ndi vamurukába lingo, ta tí milí ndí, 'dii je ta bíi ká vuru ká gbiya ñono ká
gbiya ndindí ká yúkkü fava gírí wáa 'dindo ndí yëë ya we kii ndáa.

TUNVÍYA WÁ KÁYI WÚDU NĬTA GBÍ NDOO (1948)

Va 1.

A jo kánako murutú kpí nó njee, tí ká favän, taká yindí ta yee ndí tatií.
Joki taa je muru ta njonvé jindí, ndi só wáa bowo tí 'dó gbí nvóko tíndí ta
ganve laká winvee njee.

Va 2.

Wu'du nó nve ñii yiní gbá taa'do teí tí favän, lá ñana ká türü yuaí joño gbí
kpáa na ta vazanga wílá, kpétí ña faño ká mgbu, kúutoño ká mgbu, wá ññi,
wá 'dako, njosó ká mgbumgbu, gele Joki mgbumgbu, ká fárá ndi wu'du
mgbumgbu, áyí tí dele taño ká gbí só gbí ndiká türü na yëë na.

Ndeti, bá noo ño tí wala gbíi nó dó ta wílí muru we, ká vuru ndi gbiya,
gbiya ká tí bowo ndi 'da tí ñó si ta'da tí wala tí ká favän we, ndi só a
walando murutú kpí ká njee.

Va 3.

Bíi yi láa awalando wu'du vän wílá, kungu taní bo ta wo ndöö kpa'da.

Va 4.

Aro ká nde vñ ta mgbí 'de tí tortiri, aro ká nde wáa ma nako tí agokoko 'de
mgbí. Ajere wu'du vavñ, wágbá tí vñ gbá mom 'de.

Va 5.

Anvunvusu wu'du bí bíi káu wílá wiri ta só ndi ká türü, tí si toño ji nvu la.

Va 6.

Bíi yi wu'du nó a añii ní takürü kágbiya gbí mgbanga, a sai ní jée gbá. A
wara mgbanga toño ká tí lo nako gáu.

Va 7.

Nako gbí gírí wá gele kpí ká njee ta be gbí wílá, be wá 'doí, wágbá a sùtasó tí bíí ká nako, ndí táa bowo ndíí tí kpoo ta gírí wa tunvíya.

Va 8.

A yaá gbí mgbanga 'de wu'du ñii ká gele kíí mayivi tí do, kée a tí wüwüko gbéé téi, we we tíi, si a táa koni ño 'deí.

Va 9.

A jere tí noo yalaka waá gbí 'dangála, wágbá gbí tii nóo, ma yi wáa wünjo ndíí la.

Va 10.

Tí si ama mgbanga vasasa tóño lá, amele ño si ká tí lo nako, ma ta kafi londí lá.

Va 11.

1. A ki kañ tóño, wágbá yele só tóño ta wotí gbá, di ká tí wo noo a ñii teí vee ño dó ma voi kí, tí nve vomuru. Kée a fe tóño gbí mgbanga 'de nó a kpokoro yi.
2. Wu'du tí wünjo ndi amereke saní tó gbí mgbanga lá, ní gbitó tí néle ndi sówá ká kaú táa rota ta ní.

Va 12.

Bíí wu'du tí wünjo ndi a voto leu, gbí bándöö, wágbá aba ká bíí ká yi ní ñono, lo nako yókó tee tíí gbá nó, a sandi ní, 'dii sandi ta ká nvebá ndöö lá mom 'de.

Va 13.

1. Adu bá tí favän nó a yi nako kpí, 'dii nonoko ta nó ta gbí lobebá wéi, nóo ayi wu'du.

2. Wu'du du ká bá mĩrĩ gbí ta ɲono ta goyí gbinjonvoó nó, wiri ta wo ɲono ní táa dele téi gbí bá ngau nó.

Va 14.

1. Wu'du nó nve yáa bá mĩrĩ tí favän ta wo ngele go.
2. Wu'du tí ma sai tí kpáa wá tũnvíya noo ká türü díí nó lá, a teteke gele wéi, kpétí wu'du ɲono nve ɲi ku nó.

Va 15.

1. Bĩi yi lá ɲa wu'du murutũ wílá.
2. Bĩi nve no ta wu'du, wágbá go ma, wágbá tĩrĩ ɲa ní tó 'de wílá.

Va 16.

1. Mgbĩlĩ 'dako, ta mgbĩlĩ nĩi, ta vazanga wéi wílá so ndi ɲa wu'du, ɲabándöö, ta ɲa gele Joki ndöö áyí jí va kotí du tabá ta káwii gbá. 'Dii je a si tí ká 'dako ta nĩi ta gbá.
2. A kotí tí yeletí 'do bi ká'dako ta nĩi, si ta ndí tí káfavän.
3. Ká nvebá ta ká türü tí bowo ndi ká nvekotí nó tí do, teteke ta ká gele wéi 'do bi Joki, ta yivi gĩrĩ, tĩtĩkĩ ta ndindí ta ká wii kéré kéré.

Va 17.

1. Wu'du gbitó tí néle, wágbá ní yaa gbí Julúlú weí ta ká kaú njee.
2. Tí si gbé'de ji vöngö ndi malbu lá, gbíi nó vee, tí sibi tí yikümü ndöŋo ji bĩi wu'du ta ta lá yawe.

Va 18.

Bĩi yi wu'du nó aba nde ta muró, ta ɲjonvó ta gele Joki ndöö, tí favän.
'Detii bĩi yi ní nó a kara gele Joki, wágbá, a wunjo ndii tí mĩlöö we, á gbí julúlú wéi ta ká kaú, wágbá ta kafi lo nako, á tí lo nako, 'dii teteke ta gele Joki wei, ta funji weí, ta yee weí ya we láá.

Va 19.

Bíi yi wu'du nó avavala gbí só kpakpa, ta wíli muru, lá avavala gbí yí kperere, tí ká só ndoó ñono gbí muró nótí favän, ta sososo tí wílá, dii lalau ta só wéi ta ká bíi ká nako ta ndibá ndindí, ta ndi kábá mĩri kpí murutú.

Va 20.

1. Bíi yi wu'du nó a ake yé tí rofi waá yelesó. Wágbá ama rofi gbí julúlú njee ta ká kaú mgbíta.
2. Ama wu'du táa sügu vamuru ta wotí gbá.

Va 21.

1. Bíi yi wu'du nó a foro bí ta ká kaú njee á gbí gbiya bá ndoó, wágbá táa yoro ká nvetú ndoó vandoó.
2. Bíi yi wu'du nó a jajarka gbí ndebá ta ká kaú njee.
3. Amurutú kpí noo, gbiya mayi ta réné gbá, koso nako nó a koso gbiya, tí gbiya bándida. Koso tí 'do nó njee vavála kpaakpaa ta wo wáa awa kpáa ñinikita wirikáwiri, wá ta kafi lo nako, si tí lo ndi tii.

Va 22.

Bíi yi wu'du á gbí fani no a küre, ní tí ba bíi ká nde murubá, a gbí só ndi gbiya bá ndindí, so teí ta ndi ká bá mĩri nĩta kpí, ta ká ña gĩri wá ká yi wu'du. Si ní táa 'dii yěe tí sere wu'du favän mgbí 'de.

Va 23.

1. Bíi yi wu'du nó a 'de nde ndoó ta ré ní, tí nde ñono nve re ta ní, yá gbí njonvoó nó, kée ní tí 'do gbí nde wéi tí javän lá ya we.
2. A mande ndi víli, kée wá mína, víli noo wu'du tí jerei gbí nde nó, wiri ká ta nde wéi lá ká kaú.
3. Víli noo wu'du tí jerei gbí nde noo, a ngandóó tí mĩlió, 'deti ndi sówá ká nvebá ndoó. Si ndí táa 'dii yěe lá ká sere kanako favän.

4. Bĩi nve jĩwu'du ta yorotó gbá va mamuru nako njee, ndi só wáa ya külö wílá.

Va 24.

Wu'du ma nde, ní nve ga woní, wágbá wotó ta wo ɲono ká türü jeí jó nó.
Bĩi nde gbí nve wo ká ta víli.

Va 25.

1. A walando murutú nó ayi ndí wu'du ta sere gĩrĩ, ta mgbala gbí diritó, ta ká nvebandöö kpí, kée mgbala diri tí 'do ndi nja, ta bá muruɲo, ta vongu, ta a tiḍiku, ta ká bĩi ká gĩrĩ wáa bowo ndöö, ta nde, nguuku, gbí ku nve voto wu'du, tí nauku/ vuuku, gämärä, gbí rĩngbĩ.
2. Yi na wii nó, a abowondi ká windoö, 'dii koni ta ndí, bĩi só nó vee, káwii kpí ká njee bi nandí gbí ðifö ya we.

Va 26.

1. Bĩi yi wu'du nó a fidö, kúkoni fidö bita tí 'do ká bá, ndiri téi ndi a bita káli wá fidö, ta vazanga wéi wílá. Káli wá fidö ndi ká witawi ta ká winjímuru, a siaí nó tí yalaka, kée káli wá fidö nga kpáa yee noo, wágbá külö, a si áyí ji ká nvejímuru kpa'da ta gĩrĩ wéi.
2. Tí ya ta wu'du külö nó a káli wá fidö, tí si wu'du 'dii yěe ta sere gĩrĩ, tí si nako wügbó ndi ká yii ní tí favän, 'do lagú bi Joki. Tí si wu'du 'ḍi gbí wo tíɲó nó a sere fidö, 'ḍi gbí ká kau kowe, totolo ta ká vo só ndindí tó ti vara, 'dii si ka nako, kpí ma ganvee gbí nvokotí ndí, ta vazanga gbí ɲandí wílá, ta gele Joki ndindí mgbumgbu wílá, si vamuru nako táa bi ndí ta nde wáa 'dii ta yelesó nĩ ta murutú.
3. A yere gbí káli bi ká nve jondo nóo, ayí si ndí bowo tí 'dó ndí só wá ɲa fidö noo ndí bai tí ɲó ji ká windindí nó.

Va 27.

1. Bǐi yi wu'du nó a jarka gbí gǐrǐ wáa walando nga bá ndindí, ta ɲa yi ta gũ ta ká ta wéi.
2. A zaki njo ká sǎbǐ, ta ká gele wáa mgbalalo, ta ká ɲóbǐ ɲono ká bǐi ká tǔrǔ mai nó a bǐi yi wu'du tii.

Va 28.

Bǐi yi wu'du nó a abowo ndi Tunvíya tí kpoo, keé ɲo wá ɲota váalá si yi ɲo tata yalaka. Tunviya noo nǐnǐkǐ ta nó ndi só wá a tǐndindí kpí ɲjee, ta ka ndi kábá sesere ta, ta bǎmǐrǐ 'dere 'de.

Va 29

1. Bǐi yi wu'du nó a ama ká nde murubá ndindí kpí, ándi tí ya ta ní tí sere favǎɲ nó a nde yawe.
2. Ate gele wá ká yi wu'du kpí, ándi gele kaa si ɲo wǔnjo ndi só bi ká bǐi ká kaɲo ɲono nve 'dǐ gbi tunvíya ti ɲó nó, 'dii si ndí wǔ gbö ɲo tii.
3. A vele gbí Tunviya noo ta do gbá mom 'de. Bǐi vamuru nako mgbu murutǔ noo wá kukuru vandi ká bǐi ká yi wu'du ta gbí Tunviya noo nó, ɲo ɲii só letíi tí ɲó kǐ, 'dǐi ta gbi süɲo kínó, Tunviya wéi ka bai mgbí.

Va 30.

Vavala gbi Tǔnbiya nó ji ká nve 'dǐ gbii gbá nó ta sere só, lá küre, bǐi vmurunako mgbu murutǔ noo, 'bǐi ká vamunako wá kukuru vandǐ ká yi wu'du 'de gbí noo, kée ɲo 'dǐi ta süng kǐ, tunviya wéi ká sindí gbá mgbí mom.

Balanda Viri Language